

УДК 338.45 : 669.1

На правах рукопису

ГОНЧАРОВ Юрій Вікторович

**ВЗАЄМОДІЯ РЕГІОНУ Й ГАЛУЗІ
В РЕГУЛЮВАННІ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ
(НА ПРИКЛАДІ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ,
ДОНЕЦЬКОГО ТА ПРИДНІПРОВСЬКОГО РЕГІОНІВ)**

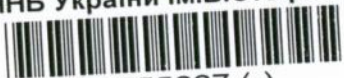
Спеціальність 08.02.03

**Управління, планування і державне
регулювання економіки**

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук**

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00755667 (-)

Науково-дослідний економічний інститут

Міністерства економіки України

УДК 338.45 : 669.1

На правах рукопису

Гончаров Юрій Вікторович

**ВЗАЕМОДІЯ РЕГІОНУ Й ГАЛУЗІ
В РЕГУЛЮВАННІ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ
(НА ПРИКЛАДІ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ,
ДОНЕЦЬКОГО ТА ПРИДНІПРОВСЬКОГО РЕГІОНІВ)**

Спеціальність 08. 02. 03

Управління, планування і державне
регулювання економіки

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ

1995

Дисертацію подано у формі рукопису російською мовою.
Роботу виконано в Науково-дослідному економічному інституті (НДЕІ) Міністерства економіки України (м. Київ) і Донецькому науково-дослідному інституті чорної металургії (м. Донецьк).

Науковий консультант -

академік Академії економічних наук України, доктор економічних наук

ДОЛГОРУКОВ
Юрій Олександрович

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук,
професор

ПАНАСЮК
Броніслав Якович

доктор економічних наук,
професор

АПТЕКАР
Савелій Семенович

доктор економічних наук,
професор

БЕНЬ
Тарас Григорович

Провідна організація:

Інститут економіки промисловості (ІЕП) Національної академії наук України (м. Донецьк).

Захист відбудеться "19" вересня 1995 року о 14 год. 30 хв. на засіданні спеціалізованої Вченої ради Д.01.51.01. з присудження наукового ступеня доктора економічних наук у Науково-дослідному економічному інституті Міністерства економіки України (252601, ГСП, м. Київ-103, бульвар Дружби народів, 28, 5-й поверх, зал засідань).

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці НДЕІ Міністерства економіки України.

Автореферат розіслано 14 вересня 1995 р.

Вчений секретар
спеціалізованої Вченої ради,
доктор економічних наук,
професор

Бондар І.К.

ЛНБ ім. В. Стефаніка
АН України

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1. Актуальність дослідження

Розв'язання пріоритетних стратегічних завдань, спрямованих на зміцнення та розвиток економіки України, може бути забезпечене за умови раціонального поєднання загальнодержавної політики з регіональною, що дасть змогу ефективно використовувати економічний потенціал регіонів, їх природно-географічні, соціально-демографічні, ресурсні та інші особливості.

Тривалий час питанням регіональної економічної політики не приділялося належної уваги. Надмірна концентрація фінансових і матеріальних ресурсів у розпорядженні центральних органів управління, звуження економічної бази місцевих органів, недостатнє врахування територіальних пропорцій у плануванні розвитку продуктивних сил України зумовили: недосконалість галузевої структури регіональних господарських комплексів; односторонню спеціалізацію регіонів, обмеженість сфери застосування праці; істотні відмінності між регіонами в рівнях соціально-економічного розвитку; неповне чи недостатньо ефективне використання місцевих ресурсів і відходів виробництва; посилене забруднення навколишнього природного середовища; сепаратистські регіональні устремління як протидію централізму; недовраховання можливостей регіонів у загальнодержавній структурній, інвестиційній, соціальній і зовнішньо-економічній політиці.

Соціально-економічні умови розвитку в регіонах України неоднакові, що виключає можливість уніфікації підходів до проведення єдиної політики економічних перетворень. Особливо це стосується регіонів металургійної спеціалізації (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька й Луганська області). Структурна перебудова економіки, як показує досвід, не може обмежуватися програмою дій для України в цілому, вона має поєднуватися з ефективною регіональною політикою.

Дослідженню багатоаспектних проблем структурних перетворень у єдиному економічному просторі з урахуванням регіональних особливостей присвячені праці провідних учених - економістів. Однак аналіз опублікованих теоретичних розробок з проблеми, що розглядається, методичних положень та практичних рекомендацій показує, що багато питань теорії, методичного забезпечення і практики раціонального поєднання двох ліній у проведенні економічних перетворень - регіоналізації та інтеграції,

посилення впливу господарського механізму на раціоналізацію економічного потенціалу регіонів перебувають ще в стадії опрацювання, є предметом творчих дискусій. До них належать і проблеми взаємодії галузі та регіону в здійсненні структурної перебудови.

Найважливіші складові вирішення досліджуваної проблеми: теоретичний аналіз сутності макро- й мікроекономічного регулювання соціально-економічних відносин; опрацювання на цій основі пропозицій щодо конкретних заходів структурної перебудови економіки регіонів; розроблення принципово нової регіональної політики; поєднання регіональної та галузевої політики в структурній перебудові; визначення пріоритетів в економічних перетвореннях; виявлення найхарактерніших тенденцій і закономірностей перехідного періоду в формуванні ринкової економіки в регіонах; адаптація народногосподарського комплексу регіону до стратегії і тактики структурних перетворень в економіці держави. При цьому велике значення має не тільки з'ясування загальних закономірностей, зв'язаних у єдиний механізм управління економікою держави і регіонів, але й урахування їх особливостей - таких, як взаємозв'язок стратегії і тактики економічних перетворень у регіоні з програмами структурної перебудови базових галузей промисловості, до яких належать підприємства чорної металургії України.

Особливе значення має дослідження даної проблеми для промислових регіонів, зокрема металургійної спеціалізації, насамперед Придніпровського та Донецького, де виробляється 100% чавуну, сталі, прокату, труб, вогнетривів, ферославів, 90% металовиробів, 93% товарної продукції чорної металургії України і утворюється 84% прибутку. На підприємствах чорної металургії цих регіонів зайнято 93,9% від загальної чисельності працівників галузі.

Об'єктивна необхідність всебічного дослідження даної проблеми, подальшого поглиблення її теоретичної та науково-прикладної сторін визначають актуальність теми дисертації, її народногосподарське значення.

1. 2. Мета і завдання дослідження

Метою дисертаційної роботи є комплексне виявлення закономірностей економічної та організаційної взаємодії регіонів і промислових галузей у період становлення ринкових відносин і опрацювання на цій основі теоретичних, методичних, практичних

питань підвищення ефективності господарського механізму та посилення його впливу на адаптацію народногосподарського комплексу регіону до стратегії і тактики структурних перетворень в економіці держави.

Для досягнення вказаної мети в роботі були поставлені та вирішувалися такі завдання:

- дослідження теоретичних аспектів урхування регіональних особливостей при формуванні державної економічної і соціальної політики;

- обґрунтування основних чинників, що зумовлюють об'єктивну необхідність посилення ролі територіального аспекту управління народним господарством країни;

- аналіз та обґрунтування залежності темпів економічних перетворень у регіоні від стратегії й тактики структурної перебудови базових галузей промисловості;

- визначення пріоритетних напрямів регіональної та галузевої структурної перебудови;

- розроблення комплексів методичних положень і методик, які базуються на використанні економіко-математичних методів та сучасної обчислювальної техніки і складають у кінцевому підсумку методичне забезпечення структурних перетворень і диверсифікації виробництва;

- розвиток концепції приватизації державних підприємств металургії з урахуванням галузевих та регіональних особливостей;

- розроблення нових підходів до соціального планування на підприємствах, які можуть стати ефективним інструментарієм управління соціально-економічними процесами;

- обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств (на прикладі металургійних) на регіональному рівні за умов переходу до ринкових відносин.

1. 3. Предмет і об'єкт дослідження

Предмет дослідження - економічний механізм взаємодії регіону та промислових галузей у період становлення ринкових відносин, зокрема закономірності структурних перетворень у регіоні з урахуванням інтеграційних процесів в економіці України, а також економічні чинники, що зумовлюють необхідність посилення ролі територіального аспекту управління. Основну увагу приділено тим

аспектам цього механізму, які ще не розроблені або досліджені недостатньо.

Об'єктом дослідження стали промислові регіони металургійної спеціалізації - Придніпровський та Донецький і чорна металургія України як базова галузь II народногосподарського комплексу.

Проте більшість досліджених питань і закономірностей зміцнення економічної самостійності та функціонування механізму взаємодії зазначених регіонів і чорної металургії мають загальний характер і поширюються на інші регіони та галузі. Тому комплексне й системне їх вивчення має теоретичне, методологічне і практичне значення для подальшого розвитку і вдосконалення всього господарського механізму в період становлення ринкової економіки, для підвищення ефективності суспільного виробництва в цілому.

1. 4. Методологія і методика дослідження

Методологічною основою вирішення поставлених завдань є діалектичний метод наукового пізнання, дослідження явищ і процесів у їх взаємозв'язку і розвитку в ході здійснення реформ управління. Відправним пунктом дослідження є концепції економічного і соціального розвитку суспільства, сформульовані у працях вітчизняних і зарубіжних учених, теоретичні основи національної економічної політики на етапі формування і здійснення ринкових відносин. Використано комплексний і системний підхід до аналізованих проблем, сучасні методи досліджень: класифікацій; статистичних угруповань; логічного узагальнення результатів; експертних оцінок; техніко-економічного, статистичного і графічного аналізу; економіко-математичного моделювання; програмно-цільового підходу та інші.

1. 5. Матеріали, використані при дослідженні

При написанні дисертаційної роботи використані законодавчі й нормативні акти Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, інструктивні матеріали Міністерств економіки, фінансів та промисловості України, Національного банку й Фонду державного майна України, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів з досліджуваних проблем.

Інформаційною базою для дослідження проблеми структурної перебудови стали дані Міністерства статистики України, матеріали обліку та звітності металургійних підприємств, результати

досліджень, проведених у наукових закладах та організаціях, спеціальних спостережень та досліджень, у тому числі виконаних автором або під його керівництвом чи за безпосередньою участю.

1. 6. Наукова новизна дисертації

На основі проведеного автором комплексу науково-дослідних робіт одержані такі результати, які можна кваліфікувати як нові положення.

В економічній теорії :

А. Сформульовано і концептуально вирішено проблему взаємодії галузі й регіонів у процесі структурної перебудови економіки України.

У структурній перебудові виробничого комплексу України найважливішою ланкою є забезпечення взаємодії між галузями та регіонами. З метою вирішення цієї проблеми були визначені та класифіковані найважливіші пріоритети в діяльності галузі (чорної металургії) та регіонів. Такі пріоритети визначаються для кожної галузі і пов'язуються із регіональними, після чого опрацьовуються проекти структурної перебудови, що узгоджують потреби і можливості кожного.

Б. Розроблено класифікацію чинників, які впливають на стратегію й тактику структурних перетворень у регіоні та зумовлюють необхідність взаємозв'язку територіального й галузевого аспектів управління в період переходу до ринкової економіки. До них належать економічні, соціальні, організаційні та виробничо-технічні чинники.

Економічні чинники: нові джерела інвестицій, територіальний аспект в управлінні народним господарством, пріоритети регіональної та галузевої структурної перебудови, приватизація державних підприємств, державна підтримка і стимулювання структурних перетворень, зовнішньоекономічна діяльність, територіальний бюджет.

Соціальні чинники: збалансований ринок товарів та послуг, соціальна забезпеченість та захист населення, рівень зайнятості, об'єкти соціально-культурного призначення.

Організаційні чинники: структури управління (асоціації, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи - ФПГ) , що об'єднують підприємства і спрямовані на структурну перебудову та соціальний розвиток регіонів; регіональний адміністративний центр, що

має забезпечувати рівновагу суспільного попиту і пропозиції по всьому господарському комплексу регіону.

Виробничо-технічні чинники: крупні регіональні програми, технічне переозброєння і диверсифікація та стабілізація виробництва, матеріально-технічна база, конкурентоспроможність продукції.

В. Розроблено новий метод кількісної оцінки техніко-економічного та організаційного рівня підприємств і виробництв переробного характеру, що дозволить цілеспрямовано відбирати проекти структурної перебудови для практичної реалізації в регіоні.

Ключовим моментом у виборі пріоритетів регіональної та галузевої структурної перебудови є економічне обґрунтування проектів, визначення їх структури, що відбиває ринковий характер взаємодії прийнятих при аналізі чинників і показників, забезпечує уніфікацію методів оцінки й умов узгодження державних, регіональних та галузевих інтересів. Розроблено метод відбору проектів для прийняття рішення щодо їх інвестування. Передбачається формування кожного проекту і підготовка його техніко-економічного обґрунтування (бізнес-плану) за два послідовних етапи. На першому етапі виявляються можливості та готується відносно стислий та узагальнений опис проекту, обґрунтовується доцільність його впровадження в регіоні. На другому етапі за перспективними відібраними проектами розробляється повне ТЕО для прийняття остаточних управлінських рішень та їх реалізації за умов мінімального підприємницького ризику.

На основі цих досліджень виведено формулу для визначення показника ефективності регіонального проекту.

Г. Запропоновано новий метод оцінки регіонального проекту структурних перетворень за показником інтегрального економічного ефекту з урахуванням чинника часу і дисконтування різночасних прибутків і видатків за період життєвого циклу функціонування проекту.

Структурні перетворення на рівні підприємств і регіонів вимагають визначення оптимальних умов використання всіх видів ресурсів, особливо фінансових. Це приріст прибутку від реалізації технічного проекту, яка супроводжується приростом виробництва, та від реалізації проекту, що забезпечує освоєння нової продукції; зниження собівартості продукції, а також витрат матеріальних і паливних ресурсів. Запропоновано формувати програми структурної перебудови за

показником інтегрального економічного ефекту, що визначається як різниця сукупного доходу від реалізації продукції, ро-рахованого на весь період життя проекту, і суми всіх витрат за той же період, з урахуванням чинника часу і дисконтування різночасних доходів і видатків.

Д. Розроблено оптимізаційну модель відбору проектів структурних перетворень підприємств.

Визначення критерію оптимальності дає можливість створити математичну модель постановки завдання формування програми структурної перебудови. Визначено, що постановка такого завдання на рівні підприємства полягає в тому, щоб із масиву підготовлених до реалізації технічних чи організаційних проектів відібрати для включення до програми такі, виконання яких забезпечить максимальний за даних витрат додатковий прибуток на одиницю фінаїсових витрат на реалізацію проекту.

Побудовано модель відбору проектів в умовах металургійного виробництва.

В методології і методичному забезпеченні:

А. Обґрунтовано необхідність єдиної взаємодії стратегії і тактики економічних перетворень у регіоні з програмами структурної перебудови підприємств базових галузей промисловості, а також участі останніх у вирішенні соціально-економічних проблем регіону, формуванні регіонального бюджету і фондів цільового призначення, утворенні збалансованого товарного ринку, у розвитку ринкової інфраструктури; запропоновано механізм взаємодії підприємств, галузі та регіональних органів управління.

Практична реалізація пріоритетів регіональної і галузевої структурної перебудови безпосередньо пов'язана із єдністю її здійснення. Виділення етапів необхідне для реалізації двох цілей: стратегічної (структурна перебудова народногосподарського комплексу регіонів та утворення ефективного механізму розвитку економіки базових галузей промисловості в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки) і тактичної (подолання спаду виробництва й кризи платоспроможності підприємств, стабілізація економіки).

На першому етапі розв'язуються такі завдання: поповнення власних обігових коштів підприємств, прискорення їх оборотності, підвищення платоспроможності підприємств, мобілізація внутрішніх

джерел накопичення - амортизації, прибутку, грошових заощаджень населення, використання різноманітних форм регулювання цін і доходів, удосконалення податкової та бюджетної політики, пільгового кредитування проектів технічного переозброєння і реконструкції, адресність інвестицій на соціальні програми, посилення мотивації праці і підприємницької діяльності, створення умов для збільшення місткості внутрішнього ринку, зміцнення управління макро- і мікроекономічними процесами, припинення спаду виробництва, досягнення економічного поживлення та початку структурних і якісних змін.

На цьому етапі розвиток ринкових відносин має органічно поєднуватися з жорстким державним регулюванням.

Другий етап - стабілізація та зростання (згідно з потребою) обсягу виробництва базових галузей промисловості відповідно до соціально-економічного розвитку регіону і держави, структурні зрушення й диверсифікація виробництва, формування інвестиційних фондів для реалізації ефективних соціально-економічних проектів, роздержавлення власності і приватизація підприємств базових галузей промисловості, введення жорстких законів державного антімонопольного регулювання.

Другий етап стає відправним для стабільного розвитку з метою забезпечення рівноваги платоспроможного попиту і пропозиції в умовах розвиненого внутрішнього ринку, конкурентоспроможності національного виробництва, на зовнішніх ринках, оптимізації соціального, демографічного та екологічного стану суспільства.

Б. Розроблено методичні положення оцінки технічного рівня виробництва (на прикладі металургійних підприємств).

Структурна перебудова в регіонах металургійної спеціалізації здійснюється з урахуванням технічного рівня підприємств. Розглянуто стан технічної бази підприємств, розроблено методичні основи оцінки технічного рівня виробництва і рекомендовано заходи для його підвищення.

Сучасний стан чорної металургії України характеризується великим зносом основних виробничих фондів, використанням у значних обсягах застарілих технологій і засобів виробництва, малою часткою продукції, що відповідає міжнародним стандартам, великою кількістю екологічно шкідливих викидів.

Структурна перебудова має здійснюватися на основі повної інвентаризації всіх промислових підприємств, у тому числі металургійних. Кожне з них оцінюється з точки зору його значення для економіки регіону та України, доцільності й економічної ефективності подальшого функціонування, впливу на природне середовище, можливостей диверсифікації та конверсії, інтеграції в промисловий комплекс регіону й України, загальноєвропейських і світових економічних структур. Такий підхід забезпечує цілеспрямовану структурну політику.

В. Розвинуто концепцію приватизації підприємств металургійного комплексу, яка обґрунтовує способи, умови, послідовність, темпи і масштаби приватизації та передбачає пропозиції щодо вдосконалення цього процесу.

Формування системи ринкових відносин у державі й регіоні та відповідної до цих відносин інфраструктури ґрунтується на цілеспрямованій приватизації власності.

Дослідження показали, що повноцінне функціонування економіки можливе в умовах різноманітності форм власності і жорсткої конкуренції між товаровиробниками. Тому приватизація розглядається як метод утворення конкурентоспроможної соціально орієнтованої ринкової економіки, що вирізняється посиленою мотивацією праці й особистою зацікавленістю працівників у результатах діяльності підприємств. У зв'язку з особливостями підприємств металургійного комплексу (великі масштаби виробництва, висока фондоємність продукції, значна кількість допоміжних цехів і підсобних господарств тощо) процес їх приватизації має відбуватися поступово через утворення акціонерних товариств і поетапно, починаючи з малих та середніх підприємств і закінчуючи великими.

Можливості трудящих у придбанні державного майна підгалузей чорної металургії дуже обмежені від 4,6% вартості майна коксохімічних підприємств до 16,3% - вогнетривних. За прямого акціонування підприємство має змогу придбати в середньому лише 7% державного майна. Тому дієвим засобом роздержавлення власності має бути оренда, завдяки якій підприємства відразу ж включаються в режим приватизації. Використання орендних відносин знімає гостроту проблеми викупу державного майна. Замість відволікання коштів на придбання морально і фізично зношеного устаткування підприємства

спрямовують їх на технічне переозброєння виробництва, впровадження нових технологій. При цьому виробничі фонди, що належать державі, можуть залишатися у державній власності до їх повного зносу.

Дослідження показали, що орендні підприємства мають можливості протягом одного року перебування на оренді створити власне майно в розмірі до 30% акціонерного капіталу, а з урахуванням придбання майна за особисті кошти працівників сукупна частка майна ще зростає.

Реалізація цих заходів стримується недосконалістю законодавчої та правової бази в галузі приватизації та оренди і спробами їх заморожування з боку супротивників економічних реформ.

Г. Обгрунтовано пропозиції щодо вдосконалення механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств (на прикладі металургійних) на державному і регіональному рівнях в умовах переходу до ринкових відносин.

Найважливішим напрямом структурної перебудови є систематичне вивчення кон'юнктури зовнішніх ринків збуту продукції, більш повне урахування можливостей підприємств базових галузей промисловості регіонів у підвищенні ефективності зовнішньоекономічної діяльності. В дисертації вперше наведені результати досліджень стану експорту металопродукції до країн СНД і в країни дальнього зарубіжжя, визначені доцільні обсяги та структура експорту. Завдяки цим поставкам забезпечується значна частина валютних надходжень до бюджету держави і критичний імпорт. Не менш важливим результатом є підвищення престижу України та забезпечення можливостей залучення зарубіжних інвесторів до технічного переозброєння металургійного виробництва.

Виявлені характерні тенденції у зовнішньоекономічній діяльності з урахуванням регіональних особливостей. Основні з них такі:

- частка експорту підприємств металургії Придніпровського та Донецького регіонів у загальному обсязі експорту України має домінуюче положення (60-70%);
- знизилася частка експорту до країн СНД;
- характерною особливістю міжнародної конкуренції постачальників металопродукції є проведення "антидемпінгу" з метою

повного або часткового закриття зарубіжних ринків для українських металургійних заводів.

Придніпровський та Донецький регіони мають можливість збільшити експорт листового прокату в країни Балтії - це стимулюється їх географічним положенням і високою платоспроможністю. Зміцнення економічного співробітництва України з Російською Федерацією дасть змогу активізувати постачання металопродукції на ринки Туркменистану (в обмін на газ), Азербайджану (продукт обміну - нафта), Казахстану (нафта, кольорові метали і сировина, співробітництво в космічних дослідженнях), Узбекистану (бавовна, золото, уран) і конкурувати з Китаєм та іншими державами в цій зоні.

У зв'язку з цим модель економічного співробітництва передбачає: взаємодію на основі міждержавних угод (взаємні поставки, взаємні розрахунки за клірингом, спільне інвестування великих проектів); розвиток прямих зв'язків між підприємствами та фірмами з наданням їм прав щодо визначення предмету співробітництва у сфері ціноутворення, поставок, кредитів, організації СП і спільних компаній для виробництва газопровідних труб із захисним покриттям, видобування марганцевих руд і виробництва марганцевих сплавів, виготовлення сортових штрипсів, водо- і газопровідних труб, труб нафтового сортаменту, канатів і металокорду; створення відповідних фінансових структур для кредитування і страхування поставок, а також юридичної бази економічного співробітництва.

1. 7. Практичне значення наукових результатів

Одержані результати дають змогу розробити теоретичні основи регіоналізації та інтеграції макро- і мікрорегулювання соціально-економічних відносин. Теоретичні дослідження довели необхідність поєднання двох ліній - регіоналізації та інтеграції у проведенні державних реформ в єдиному економічному просторі.

Здійснено класифікацію чинників, що впливають на стратегію і тактику економічних перетворень у регіонах і зумовлюють необхідність посилення ролі територіального аспекту управління в період переходу до ринкової економіки. Показано, що макроекономічне регулювання соціально-економічних відносин має враховувати інтереси регіонів, де реально функціонують продуктивні сили, створюються товари і послуги, реалізуються об'єктивні економічні закони.

Цінність проведеного дослідження полягає в тому, що пропозиції, які містяться в ньому, дають змогу місцевим Радам народних депутатів реально керувати економічним і соціальним розвитком підлеглих територій та будувати свої взаємодії з виробниками, використовуючи економічні важелі управління.

1.8. Апробація результатів дослідження

Основні результати дослідження доповідалися на таких всесоюзних і республіканських конференціях та міжнародних науково-практичних семінарах (і були використані в їх підсумкових матеріалах і рекомендаціях):

- Всесоюзна науково-практична конференція "Територіальне управління в нових умовах господарювання" (Москва, 1988).

- Республіканські науково-практичні конференції: "Проблеми управління комплексним економічним і соціальним розвитком великого міста" (Дніпропетровськ, 1988); "Ефективний напрямок комплексного соціального й економічного розвитку регіону" (Київ, 1989); "Шляхи вдосконалення соціально-економічного розвитку території в умовах самоуправління та самофінансування" (Дніпропетровськ, 1989).

- Міжнародні науково-практичні семінари: "Український ринок, шляхи становлення і перспективи" (Київ, 1991); "Завдання структурної перебудови підприємств металургійного комплексу України в умовах розширення прав регіонів та переходу до ринкової економіки" (Дніпропетровськ, 1994); "Економічне і правове забезпечення структурної перебудови металургії України" (Дніпропетровськ, 1994); "Методологія визначення пріоритетів регіональних програм та засоби їх реалізації. Актуальні проблеми регіонального самоуправління і правового забезпечення господарювання" (Донецьк, 1994).

Окремі принципи положення знайшли відображення в доповідних записках, листах та пропозиціях до Кабінету Міністрів України, Мінекономіки України, Фонду державного майна України, Національного банку України, а також апробовані при опрацюванні: Концепції переходу м. Дніпропетровська на самоуправління та самофінансування; Схеми розвитку і розміщення продуктивних сил Дніпропетровської області до 2005 року; Установчих документів територіального міжгалузевого об'єднання при Марганецькому міськвиконкомі Дніпропетровської області та Територіального міжгалузевого управління в Червоногвардійському районі м.

Дніпропетровська; Концепції розвитку гірничо-металургійного комплексу України на період до 2010 року; Схеми розвитку металургійного комплексу України на період до 2010 року; Програми розвитку виробництва алюмінію до 2000 року.

1. 9. Публікації

Основні положення дисертації опубліковані в 34 працях (в тому числі 5 монографій, 29 брошур, статей, тез, доповідей). Загальний обсяг публікацій - 91,8 друк. арк., з них 58,4 друк.арк. належить особисто претендентові.

1. 10. Структура і обсяг роботи

Мета і завдання дисертаційного дослідження визначили таку структуру роботи:

ВСТУП

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЄДНАННЯ ГАЛУЗЕВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Вплив структурних перетворень в Україні на економіку базових галузей промисловості

1.2. Врахування регіональних особливостей при формуванні державної економічної та соціальної політики

1.3. Регіон як об'єкт управління економічним та соціальним розвитком

2. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ БАЗОВИХ ГАЛУЗЕЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

2.1. Основні напрями структурної перебудови базових галузей промисловості регіонів

2.2. Стан і перспективні питання технічного переозброєння металургійного виробництва з урахуванням регіональних особливостей

2.3. Пріоритети регіональної і галузевої структурної перебудови

3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

3.1. Методичне забезпечення реалізації пріоритетів прогресивних структурних перетворень у регіоні

3.2. Особливості оцінки внутрішньогалузевої і регіональної структурної перебудови на основі використання економіко-математичних методів

3.3. Методичні основи оцінки технічного рівня виробництва

3.4. Формування інвестиційних ресурсів структурної перебудови економіки регіону

4. МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ РЕГІОНУ Й ГАЛУЗІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

4.1. Механізм створення структур для організації взаємодії регіону й галузі

4.2. Приватизація державних підприємств металургії з урахуванням галузевих особливостей

4.3. Соціальні проблеми регіону та форми участі підприємств у їх вирішенні в нових умовах

5. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ

5.1. Стан та основні напрями розвитку зовнішньоекономічних зв'язків підприємств чорної металургії України

5.2. Напрями поглиблення співробітництва з Росією та країнами колишнього СРСР

5.3. Регіональні особливості зовнішньоекономічних зв'язків металургійних підприємств

ЗАКЛЮЧЕННЯ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

Обсяг дисертації становить 378 сторінок машинописного тексту, в тому числі 17 таблиць, 41 формула, 8 рисунків, список використаних джерел із 160 найменувань, додаток на 64 сторінках.

1. 11. Короткий зміст дисертації

У вступі обґрунтовується актуальність і пародногосподарське значення обраної теми і напрямку досліджень, визначені мета і завдання роботи, наукова новизна і практичне значення дисертації.

В першій главі проведено аналіз теоретичних аспектів галузевих та регіональних перетворень в економіці України з метою визначення стратегії структурної перебудови і прогнозу наслідків тенденцій, що склалися.

Процеси, що відбуваються в економіці України, повною мірою відбилися і в базовій галузі - металургії.

Центральне питання - управління виробництвом. В роботі узагальнено досвід організації структур управління металургійними комплексами у країнах Західної Європи та в Японії і даються рекомендації щодо вдосконалення управління галуззю.

Особливу увагу приділено проблемі двохканального формування бюджету - державного та регіонального, де регіон виступає як об'єкт управління економічним і соціальним розвитком. Обґрунтовано вибір стратегії перетворень у регіоні, комплексності регіонального виробництва і його збалансованості, яку пропонується оцінювати шляхом зіставлення маси накопиченого і створюваного в регіоні національного прибутку, матеріальних і фінансових ресурсів, капітальних вкладень, приросту виробництва і його ефективності.

В другій главі розглянуто регіональні особливості структурної перебудови базових галузей промисловості з урахуванням територіальних та загальнодержавних інтересів. Методикою передбачаються заходи, спрямовані на вихід із кризи, й обґрунтування шляхів розвитку економіки регіону за такими видами структурної перебудови: соціально ефективна, ресурсозберігаюча, екологозахисна.

В дисертації характеризуються стан і основні напрями технічного переозброєння металургійного виробництва з урахуванням регіональних особливостей, фінансових та матеріальних ресурсів.

В умовах ринкової економіки регіон стає центральною ланкою системи комплексного управління соціально-економічними процесами.

Переструктуризація розглядається в дисертації в двох аспектах: по горизонталі - в регіональному і міжгалузевому, по вертикалі - з урахуванням прогресивних змін структури виробництва.

Розв'язання цього завдання вимагає визначення пріоритетів регіонального та галузевого характеру.

В третій главі висвітлюються розроблені автором методичні положення, що стосуються реалізації пріоритетних структурних перетворень у регіоні. Викладено принципи використання економико-математичних методів при оцінці внутрішньогалузевої та регіональної структурної перебудови. Розглянуто основні джерела інвестицій для проведення структурної перебудови галузей: бюджетні ресурси регіону, формування позабюджетних фондів, залучення центральних капіталовкладень і кредитів, власні кошти підприємств усіх форм

власності, залучення зовнішніх, в тому числі зарубіжних інвестицій, випуск цінних паперів та інше.

В четвертій главі розкриті механізми регулювання взаємодії регіону й галузі в умовах реформування економіки України.

Розглянуто два типи територіальних об'єднань: перший - об'єднання за технологічним принципом на рівні макрорегіону, націлені в основному на внутрішньогалузеву реструктуризацію та диверсифікацію виробництва; другий - на рівні регіонів чи субрегіонів, більшою мірою націлені на вирішення економічних і соціальних проблем.

Приватизація розглядається як засіб створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки, що вирізняється посиленою мотивацією праці і в кінцевому підсумку вирішить соціальні проблеми населення регіону шляхом насичення ринку товарами народного споживання і продуктами харчування, забезпечить необхідний рівень освіти, медичного обслуговування, відпочинку трудящих і достатньо високий рівень їх соціального захисту.

У п'ятій главі характеризується один із основних напрямів структурної перебудови - підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності, яке може бути досягнуте за умови забезпечення більшої відкритості економіки з метою її поступової інтеграції у світову господарську систему.

Проаналізовано існуючу структуру експорту й імпорту продукції металургійних підприємств; пропонуються напрями поглиблення і розвитку співробітництва з державами СНД та країнами дальнього зарубіжжя на основі зміни асортименту продукції та підвищення її якості.

Запропоновано в ході структурної перебудови поряд з галузевою програмою розвитку експортного потенціалу брати до уваги також можливість кожного регіону з урахуванням його географічного положення.

В заключенні сформульовані найважливіші узагальнення і рекомендації, зроблені на основі проведених досліджень.

В додатках містяться основні техніко-економічні показники, показники технічного рівня і зовнішньоекономічної діяльності металургійних підприємств по галузі в цілому і по регіонах, а також

відомості про використання досліджень автора у практиці економічної діяльності на рівні Кабінету Міністрів України, Мінекономіки України, Мінпрому України та інших державних структур управління.

1.12. Наукові положення, що виносяться на захист

На основі проведених досліджень на захист виносяться:

- концептуальне вирішення проблеми взаємодії галузі й регіону в процесі структурної перебудови економіки України;

- стратегія і тактика структурних перетворень у регіоні, які зумовлюють необхідність взаємодії територіального і галузевого аспектів управління в період переходу до ринкової економіки (на прикладі чорної металургії);

- метод кількісної оцінки техніко-економічного та організаційного рівня підприємств і виробництв переробного характеру, який дозволяє цілеспрямовано відбирати проекти структурної перебудови для практичної реалізації в регіоні;

- концепція приватизації підприємств металургійного комплексу, яка передбачає способи, умови, послідовність, темпи і масштаби її проведення;

- пропозиції щодо вдосконалення механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств на державному та регіональному рівнях.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

2.1. Структурна перебудова розглядається як найважливіший і необхідний захід відтворювальних процесів і головний напрям підвищення ефективності економіки суспільного виробництва на сучасному етапі і на тривалу перспективу.

З'ясування закономірностей і послідовності економічних перетворень ґрунтується на дослідженні їх сутності, врахуванні впливу макроекономічних заходів на ефективність мікроекономічних процесів на рівні підприємств базової галузі промисловості - чорної металургії України та регіонів металургійної спеціалізації. При цьому доведено, що селективні заходи не забезпечують стабілізації виробництва й економіки, вирішення соціальних проблем.

Дослідження показали, що валютно-фінансова та загально-економічна криза в Україні вимагає здійснення комплексу

взаємопов'язаних антикризових заходів. До найважливіших напрямів структурної перебудови належать: відновлення керованості народного господарства; подолання таких негативних явищ, як падіння виробництва, зростання кредитної емісії, лавиноподібний характер інфляції, надмірний бюджетний дефіцит, криза платежів, що спричинила гостру нестачу власних обігових коштів підприємств. Стосовно кожного із зазначених напрямів обгрунтовано конкретні заходи та дано рекомендації. Показано, що однією із найважливіших проблем сьогодні є управління фінансово-кредитною системою. Досліджено стан ліквідності підприємств чорної металургії. Коефіцієнт абсолютної ліквідності становить від 0,01 (Макіївський комбінат) до 0,15 ("Азовсталь"). Виявлено причину низької ліквідності: це кредиторська заборгованість, частка якої в короткотермінових зобов'язаннях становить близько 81%. Коефіцієнт платоспроможності металургійних підприємств - від 1,10 до 1,94. Аналіз показав, що основне відволікання обігових коштів сталося за рахунок дебіторської заборгованості. У 40% металургійних підприємств вона перевищує 50% обігових коштів. На інших підприємствах цей показник становить від 17 до 39%. Запропоновано здійснювати дооцінку товарно-матеріальних цінностей і поповнення власних обігових коштів підприємств з урахуванням рівня інфляції.

Для подолання кризи платежів обгрунтовано необхідність введення векселів, що в багатьох державах з розвинутою ринковою економікою належать до ліквідності другого ступеня і різко зменшують обсяг кредитної емісії. Відзначено, що кредит має надаватися під конкретні заходи.

Запропоновано реалізувати систему ступінчатого кредитування, тобто надання позичок не взагалі під кошторисну вартість об'єктів, які реконструюються чи будуються, а під конкретний будівельний етап. Такий засіб дасть можливість прискорити введення об'єктів у дію, забезпечити оперативне повернення позичок за рахунок прибутку від виробництва додаткової продукції, збільшити фонд банку та його інвестиційні можливості.

Для активізації відтворювальних процесів необхідні: розроблення надійного господарського законодавства, стабільних правил функціонування економічного механізму; усунення диспропорцій між матеріально-речовими і фінансово-вартісними

аспектами виробництва і споживання; використання різноманітних форм державного регулювання цін і доходів; удосконалення податкової та бюджетної політики; перетворення форм власності; науково-технічна перебудова виробництва в пріоритетних галузях та напрямках; посилення мотивації праці і підприємницької діяльності; здійснення заходів щодо налагоджування державного механізму, валютно-фінансового і кредитного регулювання; визначення етапів економічних перетворень на основі економічних законів відтворювальної циклічності; активна участь у структурних перетвореннях регіонів, чітка регіональна політика держави.

2.2. Ефективне здійснення перебудови народногосподарського комплексу України залежить від взаємодії галузі й регіонів.

Обґрунтовано, що у ринковому механізмі господарювання слід враховувати необхідність раціонального поєднання галузевих і територіальних аспектів розвитку. Переструктуризація розглядається в двох аспектах: по-перше, по горизонталі - в регіональному і міжгалузевому аспекті, тобто з точки зору зміни співвідношення різноманітних галузей в економіці регіону; по-друге, по вертикалі - з урахуванням прогресивних змін структури виробництва діючих підприємств з орієнтацією їх на випуск конкурентоспроможної продукції як для насичення внутрішнього споживчого ринку регіону, так і для поставки за його межі. Для розв'язання цього двоєдиного завдання потрібне визначення пріоритетів регіонального та галузевого характеру (рисунк) і відповідно до нього - створення на певному етапі пільгових умов для тієї чи іншої галузі, видів діяльності, форм власності та господарювання з використанням наявних ресурсів і у вирішенні соціально-економічних проблем.

2.3. Структурна перебудова економіки не може обмежуватися програмою дій для України в цілому, вона має поєднуватися з сильною регіональною політикою.

Необхідною умовою такої перебудови є розподіл повноважень між органами виконавчої влади у сфері соціально-економічного розвитку. Правовою основою має стати державний договір з окремими регіонами. В об'єктивному процесі інтеграції та регіоналізації одна з найважливіших проблем - формування бюджетів. Автор є прихильником двохканального формування бюджету: єдина податкова ставка - основний канал формування державного бюджету:

Основні елементи проблеми взаємодії галузі та регіонів у процесі структурної перебудови економіки України

Галузеві пріоритети

1. Технічне переозброєння
2. Реконструкція діючого виробництва
3. Будівництво нових підприємств та цехів
4. Впровадження ресурсозберігаючих технологій.
5. Парашування виробництва тонколистового прокату
6. Розвиток виробництва електро- та киснево-конверторної сталі
7. Збільшення експортного потенціалу

Регіональні пріоритети

1. Ефективне використання резервів
2. Забезпечення зайнятості населення
3. Виробництво продуктів харчування
4. Прискорення розвитку об'єктів ринкової інфраструктури
5. Виробництво товарів народного споживання
6. Диверсифікація виробництва
7. Розвиток міжрегіональних зв'язків
8. Розміщення продуктивних сил
9. Екологія

Чорна металургія

Проекти структурної перебудови

1

2

3

...

n

Розміщення виробництв
 Виробнича діяльність
 Інвестиційна діяльність
 Інституційна діяльність
 Зовнішньоекономічна діяльність
 Охорона навколишнього середовища

для регіональної податкової ставки визначається верхня межа. Регіональні органи управління зможуть визначати податкову ставку для формування свого регіонального бюджету у певних межах залежно від своїх економічних ресурсів. Показано доцільність створення в регіонах банківської ради та консорціуму, до яких увійшли б органи місцевого самоврядування, банки, підприємницькі структури, для залучення фінансових засобів до муніципального бюджету та їх ефективного використання.

Переважною формою державного регулювання регіонального розвитку повинні стати державні регіональні програми для регіонів, що перебувають у критичному соціально-економічному або екологічному становищі, фінансове й податкове регулювання та індикативне планування, підкріплене економічними стимулами. Зусилля центральних органів мають бути зосереджені на регулюванні загальних макроекономічних пропорцій, міжнародних економічних зв'язків, вирішенні загальносоціальних проблем у країні, в той час як основне навантаження у регулюванні комплексного соціального розвитку слід перекласти на органи регіонального та місцевого управління. В цьому випадку керівницька діяльність регіональних та місцевих органів буде доповнювати і конкретизувати загальну соціально-економічну політику держави.

Вихідною базою для визначення параметрів перспективного розвитку і напрямів структурних перетворень у регіоні мають бути результати аналізу досягнутого рівня економічного і соціального розвитку регіонального господарства. З цією метою розроблено основи методики аналізу економіки регіону. Це, по-перше, динамічні пропорції структури виробництва і, по-друге, пропорції розподілу створюваного продукту. Їх економічний зміст відображає процеси формування фондів відшкодування, накопичування, особистого і суспільного споживання, тобто вихідної бази розширеного виробництва.

Забезпечення конкретності й цілеспрямованості аналізу досягається шляхом обґрунтованого вибору рівня агрегування економічних показників із залученням матеріалів галузевого аналізу.

В системі пропорцій регіонального відтворення особливе місце займають відносини, що виникають при формуванні ресурсного потенціалу.

Система галузевих співвідношень прямих і повних витрат розглядається як необхідний елемент збалансованості регіонального виробництва.

Важливе місце в регіональному аналізі посідають питання міри використання трудових ресурсів і рівня соціального розвитку. Особлива увага при аналізі економіки в регіоні приділяється аналізу інвестиційної діяльності як фінансової бази структурних перетворень.

2. 4. Підвищення ефективності суспільного виробництва в регіоні на основі збалансованого соціально-економічного розвитку базових галузей промисловості нерозривно пов'язане з формуванням економічного механізму, який мусить забезпечувати рівновагу попиту і пропозиції по народногосподарському комплексу регіону.

Для реалізації цього підходу передбачається поетапна реорганізація економічної політики, а також утворення регіонального адміністративного центру, що володіє інформацією про виробничі, матеріальні, трудові та фінансові ресурси і їх резерви, які можуть бути використані в регіоні для регулювання економічних процесів. Обсяг замовлень і порядок їх виконання слід формувати відповідно до збалансованої структури економіки базових галузей промисловості, виходячи з позиції забезпечення потреби в продукції кожної галузі. Ця потреба обґрунтовується планом стабілізації економіки в цілому шляхом ув'язування балансу доходів та видатків, міжгалузевого балансу виробництва і розподілу продукції, величини капітальних вкладень. Інструментами реалізації плану є взаємні договірні зобов'язання підприємств і державне замовлення, сформоване з урахуванням економічних інтересів і можливостей регіону, а також регіональне замовлення на виробництво дефіцитних видів продукції, з гарантованою оплатою. Доцільно надати регіонам право приймати рішення, обов'язкові для виконання підприємствами і організаціями всіх форм власності, щодо утворення спеціального фонду матеріально-технічних ресурсів, використання якого дозволить здійснювати компенсаційно-обмінні операції з метою придбання для населення регіону (області) товарів народного споживання і продуктів харчування, а також дефіцитних видів продукції виробничо-технічного призначення для розвитку соціальної сфери.

2. 5. Найважливішим напрямом структурної перебудови в регіонах металургійної спеціалізації є підвищення технічного рівня підприємств чорної металургії.

Для практичної реалізації цього напрямку розглянуто стан технічної бази підприємств чорної металургії, розроблено методичні основи оцінки технічного рівня виробництва і визначено конкретні заходи для його підвищення.

Аналіз показав, що сучасний стан чорної металургії України характеризується великим зносом основних виробничих фондів (понад 60% по галузі, а на ряді підприємств до 76%) і використанням значних обсягів застарілих технологій і способів виробництва. Так, у 1993 р. частка сталі, виплавленої мартенівським способом, становила 53%. Незначною є частка електросталеплавильного виробництва - 2,8%. Питома вага сталі, що розливається на МБЛЗ, не перевищувала 8,5%, тоді як у США вона складала понад 60%, у ФРН - 88%, в Японії - 98%. Різко зменшився обсяг позапічного оброблення сталі. Великі втрати і відходи металу (витрати сталі на готовий прокат в Україні 1236,4 кг/т, в Японії - 1040 кг/т); енергомісткість продукції на 30-40% і трудомісткість на 30-130% вища, ніж на зарубіжних підприємствах. Вміст заліза в підготовленій сировині на 3-4% нижчий, а кремнієзему на 5 - 7% вищий, ніж на підприємствах промислово розвинених країн, що призводить до підвищених витрат коксу і сировинних ресурсів. У структурі металопродукції мала частка легованих сталей, тонкого листа, жерсті, каліброваного прокату, профілів для вагонобудування і сільгоспмашинобудування. Частка продукції, що відповідає міжнародним стандартам, не перевищує 2%. На долю чорної металургії припадає майже 40% шкідливих викидів у регіонах металургійної спеціалізації.

Металургійні підприємства характеризуються наявністю багатьох переробок і агрегатів, котрі в кінцевому підсумку визначають техніко-економічний рівень виробництва. Для його оцінки розроблено комплексний метод. Істотно новою є методика вибору варіанту технічного переозброєння виробництва для конкретних технологічних комплексів і агрегатів. Обстеженням було охоплено 124 агрегати і цехи, що мають фактичну середню узагальнену оцінку технічного рівня в межах 40,52 - 57,49 балів (із 100 балів, прийнятих за еталон).

Технічний рівень виробництва характеризується рівнем використання всіх ресурсів, якістю продукції, витратами на її

виробництво, відбиває взаємний зв'язок і вплив технічних, організаційних, соціальних та економічних чинників.

Сутність бальнового методу оцінки полягає в тому, що кожний частинний показник зіставляється з його еталонним значенням. Рівень показників еталону встановлюється на підставі перспективи розвитку даного виробництва, кращих досягнень вітчизняних і зарубіжних підприємств, нормативів. Для забезпечення можливості підсумовування частинних показників, що мають різноманітні розмірності, вони приводяться до форми відносних величин. На підставі співвідношення фактичного значення показника (X_i) та його еталонного значення (X_{ie}) розраховуються відносні показники (X_{in}):

$$X_{in} = \frac{X_i}{X_{ie}} \quad (1)$$

У практичних обчисленнях необхідно враховувати наявність прямих і обернених показників. Під прямими розуміються показники, збільшення абсолютного значення яких відповідає підвищенню технічного рівня виробництва; збільшення оберненого показника характеризує зниження цього рівня. Розрахунок впливу різноспрямованих показників на технічний рівень здійснюється за різними формулами. Для прямих показників

$$X_{ijp} = \frac{X_{ij} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \cdot n; \quad (2)$$

$$X_{ijo} = \frac{X_{max} - X_{ij}}{X_{max} - X_{min}} \cdot n, \quad (3)$$

де X_{ijp} , X_{ijo} - відносна кількісна оцінка частинного

i -го показника по j -му агрегату,

відповідно з прямою і оберненою

залежності, одиниць;

X_{min} , X_{max} - мінімальне і максимальне

абсолютне значення частинного

i -го показника для даного ряду

однотипних агрегатів;

X_{ij} - абсолютне значення частинного

i -го показника для j -го агрегату;

n - максимальна бальна оцінка i -го

показника (еталонне значення).

Узагальнююча кількісна оцінка технічного рівня агрегату або виробництва ($Y_{\text{міа}j}$) визначається підсумовуванням відносних оцінок частинних показників:

$$Y_{\text{міа}j} = \sum_{i=1}^n (X_{ij} + X_{ij}^*), \quad (4)$$

Для визначення впливу техніко-організаційних чинників виробництва на узагальнюючий економічний показник використовується метод лінійного регресійного аналізу. В цьому випадку результуючий показник Y для j -го виду виробництва представлено у вигляді

$$Y_j = \sum_{i=1}^n A_{ij} X_{ij}, \quad (5)$$

де A_{ij} - вагові коефіцієнти i -го показника для j -го виду виробництва;
 X_{ij} - незалежні змінні i -го показника для j -го виду виробництва.

Оцінка всіх вагових коефіцієнтів здійснюється з використанням методів найменших квадратів та множинної лінійної регресії.

Методика оцінки технічного рівня виробництва передбачає ряд послідовних етапів. На першому етапі формується генеральна сукупність показників без обмеження їх кількості. На другому етапі, на основі побудови кореляційних моделей, із неї формується система необхідної кількості частинних показників, які в комплексі достатньо обґрунтовано характеризують технічний рівень відповідного виробництва. На третьому етапі, на основі використання коефіцієнтів часткового впливу частинних показників на залежну змінну, здійснюється розрахунок кількісної оцінки технічного рівня металургійних агрегатів та цехів, їх ранжирування і визначаються агрегати, що потребують реконструкції або модернізації, а також встановлюється черговість виводу з експлуатації фізично зношених та морально застарілих агрегатів.

Для вирішення поставленого завдання стосовно кожної переробки та кожного агрегату був сформований масив частинних показників.

Доменне виробництво оцінюється локальними показниками: загальним обсягом випуску чавуну, питомим виробництвом одиничного агрегату, досягненням певного рівня технічних характеристик. Аналізується, як правило, окремий показник і визначаються причини його коливання, втрати ефективності на різних агрегатах. Механізм узгодженого ув'язування показників у систему, як правило, відсутній. Таким чином, виникає завдання вибору системи показників, що в комплексі та взаємообумовленості характеризують технічний рівень доменних печей.

При опрацюванні механізму комплексної оцінки технічного рівня доменного виробництва досліджено 49 показників, що характеризують стан засобів праці, предметів праці, організації виробництва та якості продукції.

Щоб уникнути перекриття показників та їх подвійної дії, здійснено аналіз мультиколінеарності та визначено показники, що вводяться в кореляційну залежність.

Зокрема, існує тісний зв'язок між показником строку служби агрегатів і мірою їх зносу (коефіцієнт парної кореляції $R=0,8$). Встановлено тісну кореляційну залежність між показниками корисного об'єму доменної печі і питомою продуктивністю, тиском газу на колошнику, температурою дуття та витратами коксу і т. п. З огляду на колінеарність деякі показники з подальшого розрахунку виключено.

Технічне вдосконалення виробництва як засіб підвищення його ефективності передусім має забезпечувати економію праці. В зв'язку з цим як залежна змінна при розробленні економіко-математичних моделей та формуванні системи частинних показників визначається виробництво продукції в натуральних вимірниках на одного працівника (продуктивність праці). Розроблено моделі, за якими формуються системи частинних показників для оцінки технічного рівня виробництв.

За розробленою методикою виконано розрахунки і одержано кількісні оцінки технічного рівня сорока шести доменних печей металургійних підприємств України, що виплавляють переробний чавун, семи киснево-конверторних та десяти мартенівських цехів, одинадцяти обтискних, десяти листопрокатних, дванадцяти великосортових, десяти середньосортових та вісімнадцяти дрібносортових і дротових станів.

Викладений методичний підхід використано для обґрунтування основних напрямів технічного переозброєння металургійного виробництва.

2.6. Рівень ефективності використання засобів, призначених для регіональних структурних перетворень, визначається досконалістю механізму збалансованості розвитку базових галузей промисловості.

Для оцінки перспектив розвитку виробництва в чорній металургії розроблено модель взаємообумовленого виробництва продукції з урахуванням технологічних і господарських зв'язків різноманітних галузей на народногосподарському та регіональному рівнях. Для розрахунку прогнозу на основі ретроспективного аналізу і маркетингових досліджень було задано ймовірне виробництво сталі до 1995 року, що становить 72,9% порівняно з 1992 роком. Всі інші зміни розраховані з використанням економіко-статистичних моделей, вказаних у табл. 1.

На основі виконаних розрахунків розроблені моделі взаємозумовлених зв'язків для умов Донбасу.

Структурні перетворення на рівні підприємств і регіону вимагають вибору оптимальних умов використання всіх видів ресурсів, в тому числі фінансових.

Для вирішення завдань формування програм структурної перебудови передбачається їх відбір за показником інтегрального економічного ефекту ($E_{\text{інт}}$), що визначається як різниця сукупного доходу від продажу продукції, розрахованого на весь період життя проекту, і суми всіх видів витрат за той же період, з урахуванням чинника часу і дисконтування різночасних доходів та витрат:

$$E_{\text{інт}} = \sum_{t=1}^T D_t - \sum_{t=1}^T (K_{\text{п}t} + K_{\text{м}t}), \quad (6)$$

де D_t - сума надходжень від реалізації проекту в t -му році його життєвого циклу;
 $K_{\text{п}t}$, $K_{\text{м}t}$ - відповідно капітальні й поточні витрати на реалізацію проекту в t -му році (млн.крб.);
 t - індекс року ($t=1, T$);
 T - період реалізації проекту (років).

Визначивши критерій оптимальності, можна створити математичну модель завдання формування програми структурної перебудови.

Моделі взаємозумовлених зв'язків чорної металургії, вугільної промисловості та машинобудування України

Показники й од. вимір.	Алгоритм розрахунку моделей зв'язків	Прогноз на 1995р.
Видобуток вугілля, млн.т	$Q_v = 3,921 \quad Q_c < \text{авуну} >$	97.91
Чисельність працівників вугільної промисловості, тис.чол.	$Q_{з.в} = 4,359 \quad Q_v$	426.7
Видобуток залізної руди, млн. т	$Q_{з.р} = 2,434 \quad Q_c$	60.77
Виробництво, млн.т: сталі: всього киснево-конверторної електросталі прокату: всього листового з низьколегованої сталі термічнозміцненого труб	$Q_{ст} = 1,295 \quad Q_c$ $Q_{конв.ст} = 0,3865 \quad Q_{ст}$ $Q_{ел.ст} = 0,07137 \quad Q_{ст}$ $Q_{пр} = 0,7081 \quad Q_{ст}$ $Q_{пр.л} = 5,04 + 0,152 Q_{ст}$ $Q_{пр.н} = 0,1758 \quad Q_{пр}$ $Q_{пр.терм} = 0,11262 \quad Q_{пр}$ $Q_{труб} = 0,1239 \quad Q_{ст}$	29.52 11.40 2.106 20.90 9.527 3.674 2.304 3.657
Чисельність зайнятих тис.чол.: у металургії у машинобудуванні	$Q_{з.мет} = 11,138 \quad Q_c$ $Q_{з.маш} = 54,3802 \quad Q_{маш}$	278.1 1779
Індекс виробництва: у металургії у машинобудуванні	$Q_{имет} = 2,676 \quad Q_{пр}$ $Q_{имаш} = 1,5828 \quad Q_c$	

Постановка такого завдання на рівні підприємства полягає в тому, щоб із масиву підготовлених до реалізації технічних чи організаційних проектів відповідно до їх економічного обґрунтування відібрати для включення до програми технічного оновлення і структурної перебудови виробництва заходи, виконання яких забезпечить максимальну за даних витрат величину додаткового прибутку на одиницю фінансових витрат на реалізацію проекту.

Проекти й технічні рішення, включені до масиву для відбору, характеризуються зміною обсягу витрат та виробництва продукції в натуральному вираженні, вивільненням працівників, економією матеріальних і паливно-енергетичних ресурсів, зниженням собівартості продукції, поліпшенням екологічної обстановки.

Вказані результати, що визначаються на стадії підготовки техніко-економічного обґрунтування проекту, є *основною* вихідною

інформацією для побудови оптимального плану технічного оновлення і структурної перебудови виробництва.

Сума потреб в інвестиціях на реалізацію проектів значно перевищує фінансові можливості підприємства, що формуються за рахунок фонду накопичення.

Позначимо додатковий прибуток, одержаний в t -му році від впровадження i -го проекту, через Π_{it} , а витрати на його реалізацію - f_{it} . Тоді завдання стратегічного планування технічного оновлення і структурної перебудови виробництва може бути представлено в такому вигляді:

$$\sum_{t \in T} \sum_{i \in J} \Pi_{it} J_i \rightarrow \max \quad (7)$$

При обмеженнях :

$$\sum_{i \in J} f_{it} J_i \leq \Phi_t, \quad t = 1, T;$$

$$J_i = 0 \vee 1, i \in J,$$

де J_i - булева перемінна, яка приймає значення одиниці, якщо i -й проект рекомендовано для впровадження, та нуля - в протилежному випадку;

J - множина прийнятих до розгляду проектів;
 Φ_t - загальна сума інвестицій на реалізацію програми в t -му році.

Економіко-математична модель вибору ефективних проектів реалізується на ЕОМ методами дискретного (цілочислового) лінійного програмування.

Зміст обмежень полягає в тому, що величина інвестицій на реалізацію проектів не може перевищувати наявних на підприємствах фінансових коштів, включаючи і джерела, що формуються на компенсаційній основі.

Важливою особливістю оптимальної програми - є збалансованість розвитку взаємопов'язаних металургійних переробок, яка зумовлюється обмеженнями приросту виробництва прокату, сталі, чавуну й агломерату. Досягненню цієї мети сприятиме відбір не одиничних заходів, а їх комплексів, орієнтованих на пропорційне й динамічне оновлення технологічних переробок, а також на забезпечення

виробництва конкурентоспроможної продукції, зниження її матеріало- й енергомісткості, поліпшення екологічних умов.

В дисертації наведені моделі, що забезпечують такий відбір в умовах металургійних підприємств. Підсумкові результати розрахунків наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Показники оптимального плану технічного розвитку та структурної перебудови металургійного виробництва в цінах на 1.01. 1992 р.

Показники	Позначення в моделі	Варіанти програми	
		вихідний масив	оптимальний план
Кількість заходів, од.	n	77	53
Обсяг інвестицій, млн.крб.	Ф	150771,6	92288,4
Додатковий прибуток, млн.крб.	ΔП	54227,8	49617,1
Коефіцієнт ефективності, млн.крб.		0,36	0,51
Економія від зниження собівартості продукції, млн.крб.	ΔС	44613,4	39917,0
Вивільнення працівників, чол.	Ч	1819	1632
Приріст виробництва, тис. т :			
атомомерат	Д _а	Поставки зі сторони	
чавун	Д _ч	Використання діючих потужностей	
мартенівська сталь	Д _{см}	1710	
електросталь	Д _с	320	1780
прокат	Д _п	1638	1454
Економія ресурсів :			
коксу, тис. т	Е _к	25,7	13,2
металу, тис. т	Е _м	12,1	163,8
пари, Гкал	Е _п	120,0	132,0
вогнетривів, тис. т	Е _{вт}	2,1	3,4

2.7. Господарський механізм взаємодії регіону й галузі реалізується шляхом: організації відповідних структур для регулювання ринкових відносин підприємств; приватизації їх власності з урахуванням галузевих і регіональних особливостей; розвитку форм участі підприємств у вирішенні соціальних проблем регіону.

В металовиробляючих регіонах для реструктуризації та диверсифікації металургійного комплексу у взаємозв'язку з суміжними виробничими комплексами, а також для підвищення ступеня переробки металів (аж до кінцевої продукції) та конкурентоспроможності базових галузей промисловості доцільно створити об'єднання (консорціуми,

ФПГ), до яких увійшли б як металургійні та обслуговуючі їх підприємства галузі, так і пов'язані з ними тісними господарськими зв'язками підприємства інших галузей (паливно-енергетичного комплексу, машинобудування), і фінансово-кредитні заклади. Визначено основні функції цих об'єднань, рекомендовано склад спостережних рад, зроблено пропозиції щодо законодавчого підкріплення функціонування ФПГ, стимулювання їх діяльності. Ініціювання структурних перетворень взаємопов'язане з процесами приватизації.

Основними цільовими установками приватизації підприємств, що об'єднуються, повинні стати:

- можливість інвестування в проекти, взаємне кредитування, здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- створення стимулів для внутрішньої реструктуризації підприємств та підвищення ринкової вартості майна;
- диверсифікація власності.

Запропоновано механізм приватизації з урахуванням зазначених вище цільових установок. Основні його елементи: корпоратизація підприємств і організацій; передача пакету акцій під трастове управління фінансово-кредитного закладу в складі ФПГ або консорціуму; вибір менеджерів за конкурсом; розроблення бізнес-плану; укладення контрактів з менеджерами, стимулювання їх активної діяльності шляхом цільового надання акцій у їх володіння; принципи розподілу акцій між членами та засновниками ФПГ або консорціуму.

Переважання в металургії підприємств із високим рівнем концентрації виробництва, високою фондоемністю і фондозброєністю дає підстави вважати, що основними способами приватизації стануть викуп орендованого майна й акціонування в поєднанні з продажем акцій на аукціоні чи за конкурсом.

В дисертації обґрунтовано розподіл підприємств металургії за способами приватизації.

Розглянуті соціальні проблеми регіону та форми участі підприємств у їх вирішенні за сучасних умов: підвищення реальних доходів трудящих у результаті реструктуризації та диверсифікації виробництва; вдосконалення структури споживання матеріальних благ і послуг; скорочення диференціації доходів населення.

2.8. Важливим напрямом структурної перебудови є підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД).

Значна частина продукції чорної металургії експортується в 41 країну дальнього зарубіжжя (частка в загальному обсязі реалізації 21,9%), в країні СНД (9,5%). Завдяки цим поставкам забезпечується переважна частина валютних надходжень до бюджету держави і критичний імпорт. Не менш важливим результатом активізації ЗЕД є підвищення престижу України та забезпечення можливостей залучення зарубіжних інвесторів до технічного переозброєння металургійного виробництва. В структурі поставок у натуральному вираженні переважає залізорудна сировина - 69,4%, в той час як частка готового прокату - 13,7%, чавуну - 5,2%, феросплавів - 1,3%, металовиробів - 0,3%, труб - 0,1%

Проведений аналіз дав змогу визначити шляхи підвищення ефективності ЗЕД: удосконалення законодавства щодо валютного регулювання, підвищення конкурентоспроможності металопродукції, в тому числі завдяки зниженню її собівартості. Ціни на металопродукцію досягли світового рівня - і це за малої частки сертифікованої продукції та підвищених витрат на виробництво.

Досліджено регіональні особливості зовнішньо-економічних зв'язків металургійних підприємств, і на цій основі дано рекомендації щодо вдосконалення структури сортаменту готового прокату, напрямів технічного розвитку підприємств, використання сприятливих можливостей регіонів з урахуванням їх географічного положення.

Підкреслено важливість встановлення і розвитку прямих господарських зв'язків з підприємствами-металоспоживачами Росії для подолання тенденції до втрати ринку збуту металопродукції. Запропоновано механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який може бути вдосконалений на регіональному рівні.

3. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

3.1. Ефективність здійснення перебудови народногосподарського комплексу України залежить від правильного врахування взаємодії галузей та регіонів по горизонталі, з точки зору співвідношення різних галузей в економіці регіону, і по вертикалі, в плані орієнтації підприємств кожної галузі на випуск конкуренто-

органам влади право приймати рішення, обов'язкові для підприємств усіх форм власності, щодо забезпечення компенсаційно-обмінних операцій та випуску дефіцитних видів продукції в інтересах розвитку соціальної сфери.

3.5. Головним напрямом структурної перебудови в регіонах металургійної спеціалізації є підвищення технічного рівня підприємств. З метою його успішного здійснення запропоновано новий метод вибору варіантів технічного переозброєння виробництва для конкретних об'єктів із використанням бальних оцінок основних показників кожного проекту, які зіставляються з еталонними значеннями.

Викладений методичний підхід використано для визначення основних напрямів технічного переозброєння металургійного виробництва.

3.6. Ефективність використання коштів, призначених для регіональних структурних перетворень, визначається мірою збалансованості розвитку базових галузей промисловості.

Для оцінки перспектив розвитку чорної металургії запропоновано модель визначення коефіцієнтів взаємозумовленого виробництва продукції з урахуванням технологічних і господарських міжгалузевих зв'язків на народногосподарському та регіональному рівнях.

Розроблено модель взаємозумовлених зв'язків для Донбасу.

3.7. Основними елементами господарського механізму взаємодії регіону й галузі є організація структур регулювання ринкових відносин підприємств, приватизація їх власності із урахуванням галузевих та регіональних особливостей, а також розвиток форм участі підприємств у вирішенні соціальних проблем регіону.

Для реструктуризації та диверсифікації металургійного комплексу у взаємозв'язку із суміжними галузями запропоновано створити об'єднання у вигляді фінансово-промислових груп (ФПГ). Для них визначені основні функції, дано пропозиції щодо законодавчого підкріплення ФПГ, стимулювання їх діяльності. У разі приватизації підприємств, що об'єднуються, слід враховувати можливість взаємного інвестування в проекти, кредитування, спільної зовнішньоекономічної діяльності.

3.8. Для підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств чорної металургії України пропонується здійснити ряд заходів, основними з яких є:

- створення фінансових структур, в тому числі міждержавних, для кредитування та страхування поставок до країн далекого та ближнього зарубіжжя;
- організація розгалуженої системи зовнішньоторгових представництв, які забезпечують активне просування української продукції на світові ринки;
- підготовка юридичної основи для забезпечення економічно виправданих прямих коопераційно-виробничих зв'язків між металургійними підприємствами України та країн СНД;
- організація спільного російсько-українського робочого комітету в галузі металургії для попередження невиправданого розгортання національних програм створення імпортозамінюючих виробництв.

4. ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

4. 1. Монографії, розділи в колективних працях

1. Взаимодействие региона и отрасли в процессе структурной перестройки экономики Украины. Днепропетровск, 1995. 5,2 п.л.
2. Регион: структурно-инвестиционные аспекты перехода к рынку (на примере Донбасса). Киев: Наукова думка, 1994. 16,28 п.л. *
3. Экономическая самостоятельность регионов. Днепропетровск: Січ, 1991. 4,3 п.л. *
4. Внешнеэкономическая деятельность в Украине. Харьков: Правовой центр "Интеллект", 1994. Ч.1-3. 42,5 п.л. *
5. Не командовать - управлять. Днепропетровск: Промінь, 1989. 8,9 п.л. *

4. 2. Брошури, статті, тези, доповіді.

1. Территориальный разрез хозрасчета. // Экономические науки. 1989. № 3. С.46-53. 0,8 п.л.
2. Антикризисные меры в металлургическом комплексе Украины // Экономика Украины. 1993. № 8. 0,8 п.л. *

3. Состояние и перспективы стабилизации работы металлургии Украины в период перехода к рыночной экономике // Металлургическая и горнорудная промышленность. 1993. N 4. С.74-76. 0,5 п.л. *

4. На пороге самостоятельности.// Днепр вечерний. 1989. 3 ноября. 0,3 п.л.

5. Город смотрит в будущее // Днепр вечерний. 1988. 4 июня. 0,4 п.л. *

6. Проблемы управления комплексным экономическим и социальным развитием крупного города: Материалы научно-практической конференции. Днепропетровск, 1988. 0,1 п.л. *

7. Опыт и проблемы работы предприятия в условиях самофинансирования // Экономика Советской Украины. 1988. N 7. С.18-31. 0,1 п.л.

8. Об опыте работы Днепропетровского горисполкома по внедрению элементов территориального хозрасчета: Материалы 2-й Всесоюзной научно-практической конференции по территориальному управлению в новых условиях хозяйствования. 1988. 0,3 п.л.

9. Тугой ли кошелек у Днепропетровска //Днепропетровская правда. 1989. 12 февраля. 0,3 п.л.

10. Эффективное направление комплексного социального и экономического развития региона: Тезисы докладов научно-практической конференции. Киев: НИЭИ Госплана УССР, 1989. 0,1 п.л.

11. Об антиэффективности монополизма и путях его преодоления в народном хозяйстве области: Тезисы докладов научно-практической конференции по путям совершенствования социально-экономического развития территории в условиях самоуправления и самофинансирования. Днепропетровск, 1989. 0,1 п.л. *

12. "Міні" проти "Моно", або форми боротьби з диктатом // Зоря, 1990. 25 травня. 0,2 п.л. *

13. Эффективность арсенды//Экономика Советской Украины. 1990. N 7. С.59-63. 0,3 п.л.

14. Проблемы совершенствования экономических методов управления промышленными предприятиями: Научные труды ДГУ. Днепропетровск, 1989. 0,3 п.л. *

15. Проблемы совершенствования управления регионом // Организация и планирование отраслей народного хозяйства. 1990. 0,1 п.л.

16. Украинский рынок: пути становления и перспективы: Тезисы выступлений участников международного научно-практического семинара / Украинский институт рыночных отношений и предпринимательства, центр "Рынок". Киев, 1991. 0,1 п.л.

17. Структурная перестройка предприятий металлургического комплекса // Курьер "деловые контакты". Днепропетровск, 1994. N 6. 0,3 п.л.

18. Задачи по структурной перестройке предприятий металлургического комплекса Украины в условиях расширения прав регионов и перехода к рыночной экономике: Материалы международного научно-практического семинара. Днепропетровск: Минпром Украины, 1994. 1,2 п.л.

19. Концепция приватизации предприятий металлургического комплекса // Металлургическая и горнорудная промышленность. 1994. N 4. С.63-66. 0,4 п. л. *

20. Состояние и основные направления структурной перестройки металлургического комплекса Украины // Экономика Украины. 1994. N 9. С.28-34. 1,0 п.л. *

21. Методические рекомендации по нормированию оборотных средств на предприятиях металлургического комплекса Украины. Донецк: ИЭП НАН Украины, 1994. 2,8 п.л. *

22. Методические рекомендации по составлению бизнес-плана. Днепропетровск: Минпром Украины, 1994. 3,2 п.л. *

23. Регулирование производства цветных металлов // Проблемы реформирования структурной перестройки экономики Украины: Научные труды ИЭП НАН Украины. Донецк, 1994. 0,5 п.л. *

24. Актуальные вопросы развития цветной металлургии. Донецк: ИЭП НАН Украины, 1994. 0,9 п.л. *

25. Экономическое и правовое обеспечение структурной перестройки металлургии: Материалы международного научно-практического семинара. Днепропетровск: Минпром Украины, 1994. 0,6 п.л.

26. Научно-экономический потенциал отрасли // Металлургическая и горнорудная промышленность. 1995. N 1. С.72-75. 0,5 п.л. *

27. Наш общий резерв: как сделать богаче торговые прилавки города // Днепр вечерний. 1988. 6 сентября. 0,2 п.л.

28. Методика анализа эффективности использования средств на металлургических предприятиях. Донецк: ИЭП НАН Украины. 1995. 1,2 п.л.*

29. Методология определения приоритетов региональных программ и способы их реализации // Актуальные проблемы регионального самоуправления и правового обеспечения хозяйствования: Международная научно-практическая конференция. Донецк. 1994. 5,3 п.л. *

А н н о т а ц и я

Гончаров Ю.В. Взаимодействие региона и отрасли в регулировании структурной перестройки (на примере черной металлургии Украины, Донецкого и Приднепровского регионов). Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.02.03 - Управление, планирование и государственное регулирование экономики. - Киев: Научно-исследовательский экономический институт Министерства экономики Украины, 1995.

Защищаются диссертация и 34 научные работы, в которых содержатся результаты теоретических исследований экономического и организационного взаимодействия регионов и промышленных отраслей в период становления рыночных отношений и разработаны теоретические и методические предпосылки усиления воздействия хозяйственного механизма на адаптацию народнохозяйственного комплекса региона к стратегии и тактике структурных преобразований экономики Украины. Предложены новый метод оценки региональных проектов структурных преобразований по показателю интегрального экономического эффекта и оптимизационная модель их отбора. Разработана концепция приватизации предприятий металлургического комплекса.

А н н о т а ц і я

Гончаров Ю. В. Взаємодія регіону й галузі в регулюванні структурної перебудови (на прикладі чорної металургії України. Донецького та Придніпровського регіонів). Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук по спеціальності 08. 02. 03 - Управління, планування й державне регулювання економіки. - Київ: Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки України, 1995.

Захищаються дисертація та 34 наукові праці, в яких містяться результати теоретичних досліджень економічної та організаційної взаємодії регіонів та промислових галузей у період становлення ринкових відносин та розроблено теоретичні й методичні передумови посилення впливу господарського механізму на адаптацію народногосподарського комплексу регіону до стратегії й тактики структурних перетворень економіки України. Запропоновано новий

спосіб оцінки регіональних проектів структурних перетворень за показником інтегрального економічного ефекту та оптимізаційну модель їх відбору. Розроблено концепцію приватизації підприємств металургійного комплексу.

Annotation

Goncharov Y.V. Region and Branch Interaction in Regulation the Reshaping of the Structure (based on the examples of the Ukrainian ferrous metal industry, of the Donetsk and Pridneprovsky regions). Manuscript.

This thesis has been for the competition for a doctor's degree of economic science on the speciality 08.02.03 - Management, Planning and State Regulation of the Economy. - Kiev: Scientific and research Institute at the Ministry of Economy of the Ukraine, 1995.

The dissertation and 34 research works presented here contain the theoretical analysis of economical and organizational interaction of regions and industry branches during the formation period of market relations and development of the theoretical and methodical (systematical) preconditions in order to strengthen the influence of the economy mechanism on the adaptation of the economic complex of the region to the strategy and tactics in the economy structure transformation of the Ukraine. The new method of estimation of the regional projects for the structural transformation based on the index of the integral economical effect and the optimum model for selection are proposed. The conception of privatization of the enterprises of the metallurgical complexes has been developed.

Ключові слова: регіоналізація, інтеграція, структурна перебудова, диверсифікація, приватизація, регіон, галузь.

Кандидат економічних наук
ГОНЧАРОВ Юрій Вікторович

Взаємодія регіону в галузі в регулюванні структурної перебудови (на прикладі чорної металургії України, Донецького та Придніпровського регіонів)

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Відповідальний за випуск - доктор економічних наук

Суслов О.П.

Підписано до друку Формат 60x84 1/16
Офсетний друк. Умовн. друк. арк. Тираж 100

Науково-дослідний економічний інститут Мінекономіки України,
252601, МСП, Київ-103, бульвар Дружби народів, 28

AB 32.813